

Seweryn Świączny, Beata Przydatek

Kodeks prawa kanonicznego a katecheza dorosłych

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 46/3-4, 269-290

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. SEWERYN ŚWIACZNY
BARBARA PRZYDATEK

KOSDEKS PRAWA KANONICZNEGO A KATECHEZA DOROSŁYCH

Treść: Wstęp. – 1. Różnice między katechezą dzieci i młodzieży a katechezą dorosłych. – 1.1. Podmiot katechezy. – 1.2. Przedmiot katechezy. – 1.3. Metody katechezy. – 1.4. Podział katechezy dorosłych. – 1.4.1. Katechezy sakramentalne. – 1.4.2. „Klasyczna katecheza dorosłych”. – 2. Osoby odpowiedzialne za katechezę dorosłych. – 2.1. Biskupi. – 2.2. Proboszcz i jego współpracownicy. – 2.3. Inne podmioty współpracujące w organizowaniu katechezy dorosłych. – 2.3.1. Członkowie instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego. – 2.3.2. Katecheci świeccy. – Zakończenie.

Wstęp

Współczesny świat charakteryzuje się bardzo szybko postępującym rozwojem gospodarczym, politycznym, ekonomicznym i społecznym. W świecie, w którym panuje szybkie tempo życia, Kościół wciąż na nowo podejmuje misję nauczania zgodnie z nakazem Chrystusa „Idźcie i nauczajcie wszystkie narody” (Mt 28,19). Chrystusowe Orędzie dociera nie tylko do dzieci i młodzieży, ale także do dorosłych, m.in. przez katechizację. Osoba dorosła wykonuje wiele obowiązków wpływających z codziennego życia, jest zasypywana szeregiem wiadomości i opinii, ponadto nie zawsze przebywa w środowisku przestrzegającym podstawowych zasad wynikających z wiary chrześcijańskiej. Dlatego również dorosły jest narażony na osłabienie lub utratę tejszy wiary i w konsekwencji odejście od Boga. Kościół pragnie pomóc dorosłym, których wiara wystawiona jest na próbę i dlatego organizuje dla nich różne formy katechezy. Katecheza dorosłych przyczynia się nie tylko do poznania Ewangelii, pogłębienia wiary czy zaangażowania się w działalność apostołską, ale pomaga poznać i utrwalone prawdy zastosować w codziennym życiu.

Sobór Watykański II w dekrecie o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus* sugeruje, aby naukę katechizmu podawano nie tylko dzieciom i dorastającej młodzieży, ale również starszym (DB 14). Zwracanie uwagi na po-

trzebę katechezy dorosłych jest bardzo widoczne w nauczaniu Kościoła, gdyż to właśnie człowiek dorosły bierze na siebie odpowiedzialność za Kościół¹. W tym artykule chcemy odpowiedzieć na pytanie: czy i w jaki sposób ten soborowy postulat został ujęty w normy prawne. Najpierw wydaje się nam konieczne usystematyzowanie podstawowych pojęć dotyczących katechezy.

1. Różnice między katechezą dzieci i młodzieży a katechezą dorosłych

1.1. Podmiot katechezy

Katecheza dorosłych różni się od katechezy dzieci i młodzieży już w samym podmiocie. W ciągu wieków posługiwano się następującymi określeniami podmiotu katechezy: duchowny, nauczyciel religii, katecheta oraz katechumen, wychowanek, katechizowany. Pierwsza grupa określa przekaziciela katechezy, którego nazywamy podmiotem aktywnym. Druga grupa oznacza odbiorcę katechezy, czyli podmiot receptywny². Obecnie funkcjonują dwa terminy związane z podmiotem katechezy: katecheta i katechizowany. Katecheta jest człowiekiem powołanym przez Boga oraz wysłannikiem Kościoła, który przez uczestnictwo w życiu katechizowanych zachęca ich do życia w miłości bliźniego i dojrzałej wiary³, zaś katechizowany to osoba zaangażowana, otwarta na działanie aktywne katechety, a także oddziaływująca na innych⁴.

Podstawą katechezy, która jest formą działalności Kościoła, jest tworzenie wspólnoty oraz realizowanie swojej misji na sposób wspólnotowy⁵. Katecheza wspólnotowa, mimo iż występuje w każdej fazie rozwoju człowieka, powinna przede wszystkim występować wśród ludzi dorosłych, gdyż tworzenie wspólnoty jest związane ze stopniem dojrzałości osobowej. Dojrzała osobowość wiąże się z okresem dorosłości⁶. Specyfika podmiotu katechezy dorosłych polega na tym, że, jeżeli w katechezie młodzieży podmiot aktywny – katecheta stopniowo usuwa się na ubocze, to tym bardziej w katechezie dorosłych. Osoba prowadząca stara się odchodzić od systematycznego nauczania i wpływu na katechizowanych⁷. Podmiot aktywny oraz podmiot receptywny poprzez swój aktywny i czynny udział w katechezie zacierają między sobą różnice wynikające z zajmowanego miejsca w katechezie⁸.

¹ A. Kiciński, *Dorosły – jako podmiot katechezy*, w: „Kat” 46 (2002), nr 1, s. 9-10.

² J. Szpet, *Podmiot katechezy dawniej i dziś*, w: „PST” 7 (1992), s. 181.

³ F. Blachnicki, *Katechetyka fundamentalna*, Lublin 1970, s. 252-263.

⁴ M. Majewski, *Fundamentalne problemy katechetyki*, Lublin 1981, s. 14.

⁵ R. Niparko, *Katecheza dorosłych, zarys teorii*, Poznań 1987, s. 138.

⁶ Tamże, s. 139.

⁷ M. Majewski, *Katecheza permanentna*, Kraków 1989, s. 132.

⁸ Niparko, *Katecheza dorosłych...*, cyt., s. 85.

Katechizowani wnoszą owocny wkład do rozwoju katechezy poprzez zaangażowanie w dialog oraz wymianę punktów widzenia⁹. W ten sposób adresat w procesie katechetycznym nie jest biernym i milczącym odbiorcą, ale czynnym uczestnikiem katechezy¹⁰. Ponadto dorośli uczestniczący w katechezie szukają rozwiązania nurtujących ich problemów i podejmują próby wspólnego ich rozwiązania na podstawie materiałów, które dostarcza im podmiot aktywny¹¹. Ludzie odpowiedzialni za katechezę dorosłych nie tylko animują spotkanie, proponują rozwiązania praktyczne, określają program działania, czy wyznaczają pewną drogę formacji, ale przekazują także wiedzę religijną¹². Przekaz uporządkowanego zespołu treści ma zastosowanie w katechezie dorosłych w katechumenacie, katechezie chrzcielnej czy w katechezie dla osób przygotowujących się do sakramentu małżeństwa¹³. Katecheta podaje zatem, na wzór Chrystusa, całość tajemnic i prawd wiary¹⁴. Ponadto osoba prowadząca zaznajamia katechizowanych z Orędziem chrześcijańskim, które jest skupione wokół osoby Jezusa Chrystusa jako centralnego misterium wiary¹⁵. Konieczne jest też podkreślenie, że katecheta w katechezie dorosłych jest świadkiem tego, co głosi. Swoje świadectwo wyraża w prezentacji właściwych postaw wobec Boga i ludzi. Jego rola nie polega na narzuceniu katechizowanemu cudzych rozwiązań i gotowych poglądów¹⁶. Katecheta, który jest świadkiem chrześcijańskiego Orędzia, służy innym, dzieląc się z nimi owocami własnej dojrzałej wiary¹⁷. W ten sposób katecheta w swej działalności nie tyle jest taktownym czy kompetentnym nauczycielem, lecz raczej zwiastunem Królestwa Bożego, które urzeczywistnia się w Kościele¹⁸.

1.2. Przedmiot katechezy

Obok różnicy pomiędzy katechezą dzieci i młodzieży a katechezą dorosłych, która występuje w podmiocie katechezy, pewne rozbieżności dostrzegamy również w przedmiocie wymienionych wyżej katechez. Sobór Watykański II w Konstytucji

⁹ Kongregacja do Spraw Duchowieństwa, *Dyrektorium ogólne o katechizacji*, dn. 15 sierpnia 1997 r., s. 138. Dalej użyjemy skrótu: DOK.

¹⁰ Tamże, s. 148.

¹¹ Niparko, *Katecheza dorosłych...*, cyt., s. 85.

¹² J. Kochel, *Katecheza ewangelizacyjna w nauczaniu pastoralnym Carlo Maria kard. Martiniego*, Opole 1999, s. 149.

¹³ Niparko, *Katecheza dorosłych...*, cyt., s. 159.

¹⁴ Jan Paweł II, *Wierzę w Boga Ojca Stworzyciela*, Città del Vaticano 1987, s. 28.

¹⁵ DOK, s. 202.

¹⁶ Niparko, *Katecheza dorosłych...*, cyt., s. 85.

¹⁷ Kongregacja do Spraw Duchowieństwa, *Ogólna instrukcja katechetyczna *Directorium catechetisticum generale**, z dn. 11 kwietnia 1971 r., s. 151. Dalej użyjemy skrótu DCG.

¹⁸ Majewski, *Katecheza...*, cyt., s. 101.

Gaudium et Spes podkreśla, że pomiędzy kulturą ludzką a orędziem zbawienia istnieją wielorakie powiązania (KDK 58). Treści, które dotyczą egzystencji ludzkiej, wynikają z działania boskiego i ludzkiego, wzajemnie się przenikają oraz pozostają w bezpośrednim związku z człowiekiem¹⁹. Zatem treścią katechezy jest orędzie zbawienia i tajemnica Boga oraz doświadczenie i kultura człowieka²⁰. Głoszenie nauki ewangelicznej jest wszczepione w warunki życia człowieka (KDK 62). Dlatego katecheza wykazuje ściśle powiązanie tajemnicy Chrystusa i Boga z egzystencją i ostatecznym celem człowieka²¹. Tajemnica Boga i dzieła, które Bóg dokonał, dokonuje i będzie dokonywał względem człowieka, stanowią przedmiot katechezy²².

Katecheza dorosłych różni się od katechezy dzieci i młodzieży tym, że w poszczególnych etapach rozwoju człowieka kładzie się nacisk na różne treści i wartości. W katechezie dzieci omawia się życie religijne i działalność ludu Bożego w świetle historii zbawienia²³. W okresie dojrzewania i młodości katecheza przekazuje problemy fundamentalne dla tego okresu życia oraz podstawowe wartości w życiu człowieka²⁴. Katecheza dorosłych najczęściej przekazuje takie treści, które dotyczą egzystencji człowieka²⁵. Zagadnienia, które są poruszane na katechezie dorosłych, związane są z przeżywaniem w tym okresie różnych kryzysów, a także z kształtowaniem się osobowości czy rozważaniami nad problemami ludzkiej egzystencji np. starością²⁶.

Katecheza dorosłych polega na wymianie doświadczeń, podczas której odchodzi się od zagadnień przyjętych z góry, a podejmuje tematy podsuwane przez życie człowieka²⁷. Skoncentrowanie się na ludzkich przeżyciach i doświadczeniach związane jest z adresatem katechezy. Jest nim człowiek, który żyje w konkretnej sytuacji i warunkach środowiskowych, pełni określoną rolę społeczną oraz jest zaangażowany w pracę kulturową i swoje środowisko²⁸. Owa wymiana doświadczeń w katechezie dorosłych odbywa się na bazie tego co jest przedmiotem katechezy w ogóle, czyli na Ewangelii. Nic z tego, co należy do istoty Objawienia, nie może

¹⁹ Niparko, *Katecheza dorosłych*, s. 145.

²⁰ M. Cogiel, *Świadomość i praktyka odnowy katechetycznej w diecezji katowickiej po Soborze Watykańskim II*, w: „SSHT” 21 (1988), s. 38.

²¹ J. Stala *Podstawy teologiczno-antropologiczne katechezy rodzinnej, Na podstawie dokumentów Magisterium soborowego i posoborowego*, Tarnów 1998, s. 95.

²² DCG, s. 121.

²³ Tamże, s. 154.

²⁴ DCG, s. 158.

²⁵ Niparko, *Katecheza dorosłych...*, cyt., s. 144.

²⁶ DCG, s. 162-164.

²⁷ Majewski, *Katecheza...*, cyt., s. 129; J. Koziński, *Rozwiązywanie problemów*, Warszawa 1969, s. 155.

²⁸ Niparko, *Katecheza dorosłych...*, cyt., s. 62.

być przekształcone, opuszczone lub przemilczane²⁹. Jezus Chrystus nakazuje Apostołom, aby uczyli narody zachowywać wszystko, co im przykazał (Mt 28,19-20). Oznacza to, że przekaz Orędzia nie powinien być zafalszowany ani okaleczony³⁰. Sobór Watykański II w Deklaracji o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich *Nostra aetate* zaleca, aby katecheza nie przekazywała niczego, co nie byłoby zgodne z prawdą ewangeliczną i z Duchem Chrystusowym (DRN 4). Katecheza, która przedstawia i podaje do przyjęcia prawdę objawioną, nie ma prawa uszczuplić, ograniczyć, ukryć lub usunąć jakąś część tej prawdy³¹.

1.3. Metody katechezy

Kolejny element wyróżniający katechezę dzieci i młodzieży od katechezy dorosłych stanowi metoda katechezy. Katecheza obejmuje całość Bożego Orędzia, które rozumiemy jako wezwanie Boga skierowane do człowieka. Bóg domaga się odpowiedzi na swoje wezwanie od osób katechizowanych. Odpowiedź ta jest owocem osobowego spotkania człowieka z Bogiem, które dokonuje się na katechezie³². W *Dziejach Apostolskich* czytamy, że członkowie Kościoła „trwali w nauce Apostołów” (Dz 2,42). Trwanie w nauce Kościoła oznacza spotkanie w wierze tych, którzy bywają nauczeni i tych, którzy nauczają. Spotkanie w wierze dokonuje się w drodze na rozmowy, przez pytania i odpowiedzi, a nie tylko w sposób jednostronny jako wykład³³. W związku z tym podstawową formą katechezy jest dialog. W tym dialogu spotyka się człowiek i zapraszający go do rozmowy Bóg³⁴.

Dialog, który jest podstawową metodą katechezy, najpełniej ujawnia się w katechezie dorosłych, gdyż katecheza ta nie polega na wzbogacaniu się o pewien zasób wiedzy, ale na rozwiązywaniu trudności w oparciu o Objawienie³⁵. Katecheza dorosłych nie jest wysłuchaniem referatu czy monologu, lecz polega na osobowym przyswojeniu informacji i świadomej akceptacji pewnych zasad³⁶. W katechezie młodzieżowej dialog jest możliwy tylko w pewnym stopniu, gdyż

²⁹ *List Episkopatu Polski po Synodzie Biskupów w Rzymie w sprawie katechizacji*, z dn. 8.03.1978 r., w: *Listy Pasterskie Prymasa Polski oraz Episkopatu 1975-1981*, Paris 1988, s. 326.

³⁰ CT, s. 31; DCG, s. 124.

³¹ *Katechezy Ojca Świętego Jan Pawła II, Bóg Ojciec*, red. W. Zega, Kraków-Ząbki 1999, s. 14.

³² *Katechizacja dorosłych, młodzieży i dzieci w Diecezji Katowickiej*, w: *Uchwały I Synodu Diecezji Katowickiej Wiara, modlitwa i życie w Kościele Katowickim*, red. B. Woźnica, I. Mierzwa, M. Połomska [i in.], Katowice-Rzym 1976, s. 31-32.

³³ *Katechezy Ojca Świętego...*, cyt., s. 9.

³⁴ A. Długosz, *Rola i miejsce Pisma Św. we współczesnej katechezie*, w: *Biuletyn katechetyczny (80)*, red. W. Kubik, „CTh” 66 (1996) f. 1, s. 132.

³⁵ Niparko, *Katecheza dorosłych...*, cyt., s. 154.

³⁶ K. Wawrzynek, *Katecheza dorosłych*, w: „Kat” 15 (1971) 6, s. 250.

człowiek w tym okresie przechodzi etap kształtowania swej własnej osobowości i dialog, choć powinien być obecny, nie może być tu jedyną metodą. Tak samo w przypadku dzieci, które nie posiadają ukształtowanej osobowości, katecheza nie przybiera w pełni charakteru dialogowego, co odróżnia katechezę dzieci i młodzieży od katechezy dorosłych. Należy zauważyć, że *Instrukcja katechetyczna* zaleca, aby metoda katechezy uwzględniała okoliczności, w jakich żyją poszczególni wierni, do których skierowana jest katecheza³⁷. Do tych okoliczności należy zróżnicowanie wiekowe, sytuacja życiowa czy stopień dojrzałości psychicznej. Zatem katecheza, szczególnie katecheza dorosłych powinna być przystosowana do danej sytuacji a sposób jej prowadzenia najbardziej odpowiadający słuchaczom³⁸. Dekret *Christus Dominus* zaleca, aby przy podawaniu nauki katechizmu osobom katechizowanym uwzględniać wiek, charakter i pojętność słuchaczy (DB 14)³⁹. Dlatego katecheza wprowadza różne metody dostosowane do wieku oraz dojrzałości eklezjalnej i duchowej katechizowanych. Różnorodność metod w przekazie Słowa Bożego jest bogactwem oraz oznaką życia⁴⁰. Ponieważ w dydaktyce i katechetyce nie wypracowano metod niezawodnych, ważne jest, aby spośród znanych metod wybierać te, które są najwłaściwsze w określonej sytuacji, takie, które pozwolą dotrzeć do odbiorców. Do często stosowanych metod w katechezie dorosłych należy studium własne, recenzje ciekawszych publikacji czy homilie wspólnotowe⁴¹. Ponadto występuje opowiadanie, lektura lub wykład z dyskusją⁴². Dzięki metodzie wykładu następuje przekazanie, usystematyzowanie i uporządkowanie treści dotyczących Boga, świata i człowieka oraz relacji zachodzących między nimi⁴³. Katecheza dorosłych nie wyklucza bowiem systematycznego przekazu treści. Regularny przekaz nauki chrześcijańskiej jest wręcz nieodzowny⁴⁴.

Należy podkreślić, że żadna metoda nie zwalnia katechety z oceny konkretnych okoliczności i odpowiedniego przygotowania się do nich⁴⁵. Duszą każdej metody jest pogłębiona duchowość katechety, przejrzyste świadectwo oraz charyzmat dany mu przez Ducha Świętego⁴⁶.

³⁷ DCG, s. 126.

³⁸ S. Wójtowicz, *Formacja religijna dorosłych*, „HD” 43 (1974) 3, s. 188.

³⁹ DCG, s. 146-147.

⁴⁰ CT, s. 49.

⁴¹ M. Majewski, *Pedagogiczno-dydaktyczne wartości katechezy integralnej*, Kraków 1995, s. 98.

⁴² Niparko, *Katecheza dorosłych...*, cyt., s. 156.

⁴³ Tamże, s. 157.

⁴⁴ Tamże, s. 149.

⁴⁵ DCG, s. 147.

⁴⁶ DOK, s. 137.

1.4. Podział katechezy dorosłych

Katecheza dorosłych, w zależności od okoliczności, sytuacji i rozmaitych potrzeb, w jakich znajdują się odbiorcy przyjmuje różnorodne formy⁴⁷. Przez formę katechezy rozumiemy organizacyjną stronę działalności katechetycznej⁴⁸. Spośród form katechezy dorosłych możemy wymienić katechezy sakramentalne, w tym katechezę w katechumenacie, katechezę chrzcielną, katechezę przedślubną i „klasyczną, parafialną katechezę dorosłych”.

Należy zaznaczyć, że na temat katechezy dorosłych, zwłaszcza jej założeń teoretycznych, istnieje już spora bibliografia. Co do form katechezy dorosłych, które pojawiają się stopniowo w wielu parafiach i mają często nowatorski charakter, jak do tej pory nie istnieją opracowania i omówienia w fachowej literaturze katechetycznej⁴⁹.

1.4.1. Katechezy sakramentalne

Liturgia jest uprzywilejowanym miejscem dla katechezy Ludu Bożego (KKK 1074), gdyż w sakramentach, a zwłaszcza w Eucharystii, Jezus Chrystus najlepiej działa w celu przemiany człowieka⁵⁰. Z udzielaniem Sakramentów Świętych związana jest katecheza dorosłych⁵¹. Wśród okoliczności, które domagają się zastosowania katechezy dorosłych możemy wymienić katechumenat dorosłych, chrzest dziecka czy sakrament małżeństwa⁵².

Wśród katechez sakramentalnych ważne miejsce zajmuje katecheza inicjacji chrześcijańskiej lub katechumenatu dorosłych. Poruszając zagadnienie inicjacji chrześcijańskiej, konieczne wydaje się określenie, w którym okresie katechumenatu ma miejsce wymieniony wyżej rodzaj katechezy dorosłych. Katechumenat jest podzielony na cztery kolejne okresy. Katecheza dorosłych występuje w drugim okresie katechumenatu. Drugi okres chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych rozpoczyna się od chwili włączenia osób dorosłych do grona katechumenów, nazywa się „katechumenatem” oraz jest przeznaczony na pełną katechezę⁵³. Katecheza w katechumenacie jest formą katechezy dorosłych, gdyż polega na przygotowaniu osób dorosłych do chrztu⁵⁴. W myśl kan. 865 §1 osoba dorosła może przyjąć sakra-

⁴⁷ K. Ołdziejewska, *Podstawowe zagadnienia katechizacji dorosłych*, w: „ŚSHT” 17 (1984), s. 84.

⁴⁸ Tamże.

⁴⁹ R. Niparko, *Katecheza podczas kołеды jako forma katechezy dorosłych*, w: „Kat” 26 (1982) 3, s. 139.

⁵⁰ CT, s. 24.

⁵¹ Niparko, *Katecheza dorosłych...*, cyt., s. 106.

⁵² DCG, s. 164-165.

⁵³ *Obchody chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, Katowice 1988, s. 21.

⁵⁴ Z. Czerwiński, *Katecheza dorosłych w Polsce*, w: „WAG” 34 (1979) 11-12, s. 267.

ment chrztu św., jeżeli jest odpowiednio pouczona o prawdach wiary i obowiązkach chrześcijańskich oraz konieczności żalu za grzechy. Podczas katechezy dorosłych przedstawia się katechumenom wszechstronnie naukę chrześcijańską, wprowadza w misterium zbawienia oraz wyjaśnia zasady wiary⁵⁵. Ponadto nauczanie katechetyczne kształtuje postawę apostołską, wprowadza w praktykę życia chrześcijańskiego oraz w praktykę modlitwy osobistej, a także przygotowuje do świadomego uczestnictwa w liturgii⁵⁶. Katecheza ukazuje dorosłym zagadnienia dotyczące moralności chrześcijańskiej, znajomości dogmatów, przykazań lub tajemnic zbawienia, w których osoby katechizowane pragną uczestniczyć⁵⁷. Katecheza dorosłych w katechumenacie jest wsparta nabożeństwami Słowa i dostosowana do roku liturgicznego⁵⁸. Dlatego prawdy wiary zawarte w katechezie ukazywane są na tle roku liturgicznego⁵⁹.

Kolejnym rodzajem katechezy dorosłych jest katecheza związana z sakramentem chrztu św. Katecheza chrzcielna jest formą katechezy dorosłych, gdyż przygotowuje rodziców i chrzestnych do chrztu ich dzieci. Katecheza ta zwraca uwagę na wychowanie w wierze oraz rolę apostołskiego przykładu rodziców chrzestnych⁶⁰. Katecheza dorosłych w tej formie podkreśla odpowiedni chrześcijański klimat wychowawczy i zdrową atmosferę domu rodzinnego, a także przekazuje pouczenia o charakterze teologicznym⁶¹. Zgodnie z kan. 867 §1, rodzice są zobowiązani, aby jak najszybciej po urodzeniu się dziecka, a nawet jeszcze przed jego narodzeniem, udać się do proboszcza, prosić o sakrament chrztu oraz właściwie się do niego przygotować. Kan. 851 §2 podaje, że proboszcz zobowiązany jest osobiście lub przez innych pouczyć rodziców o znaczeniu tego sakramentu i związanych z nim obowiązkach. O duszpasterskim przygotowaniu rodziców dziecka i chrzestnych

⁵⁵ *Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, Katowice 1988, s. 55.

⁵⁶ Konferencja Episkopatu Polski, *Instrukcja dla duchowieństwa w związku z wprowadzeniem obrzędów chrześcijańskiego wtajemniczenia*, z dn. 9 maja 1989 r., w: *Dokumenty duszpastersko-liturgiczne Episkopatu Polski (1966-1993)*, red. Cz. Krakowiak, L. Adamowicz, Lublin 1994, s. 24-25.

⁵⁷ *Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia...*, cyt., s. 24.

⁵⁸ Tamże.

⁵⁹ A. Durak, *Chrześcijańskie wtajemniczenie dorosłych drogą do miłości*, Warszawa 1991, s. 14.

⁶⁰ Konferencja Episkopatu Polski, *Instrukcja duszpasterska Episkopatu o udzielaniu sakramentu chrztu świętego dzieciom*, z 1975 r., w: *Dokumenty duszpastersko-liturgiczne*, s. 19.

⁶¹ E. Stencel, *Przygotowanie rodziców i chrzestnych w parafii do chrztu ich dzieci w praktyce Kościoła w Polsce*, w: *Sakramenty inicjacji w liturgii i praktyce duszpasterskiej, Materiały sympozjum zorganizowanego przez Katedrę Liturgiki i Hagiografii Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego w Kamieniu Śląskim w dniach 4-5.11.1996*, red. R. Pierskała, H. J. Sobeczko, Opole 1996, s. 115.

mówi także *Instrukcja Duszpasterska Episkopatu o udzielaniu sakramentu chrztu świętego dzieciom*. Instrukcja obliguje, aby w katechezie wzięli udział rodzice i chrzestni⁶². W *Obrzędach chrztu dzieci* czytamy, że rodzice dziecka powinni przygotować się przed chrztem do świadomego w nim udziału⁶³.

Istotną częścią katechezy dorosłych jest katecheza przedślubna. Skierowana jest do osób zamierzających przyjąć sakrament małżeństwa⁶⁴, rozpoczynających dorosłe życie i przygotowujących się do przyjęcia odpowiedzialnych ról w małżeństwie i rodzinie. W zakres treści poruszonych na katechezie dorosłych dotyczącej sakramentu małżeństwa wchodzi poznanie tajemnicy Chrystusa i Kościoła oraz przygotowanie do podjęcia świadomego i czynnego udziału w liturgicznym obrzędzie zaślubin⁶⁵. Ponadto w katechezie dla kandydatów do małżeństwa występuje nauka o małżeństwie i rodzinie. W ten sposób narzeczeni mogą świadomie i owocnie sprawować ten sakrament⁶⁶. Biskupi polscy w *II Instrukcji Episkopatu Polski* zauważają, że katechizacja przedślubna występuje w trakcie bezpośredniego przygotowania do sakramentu małżeństwa⁶⁷. Stwierdza się, że duszpasterz nie może zwolnić kandydatów do małżeństwa od przeprowadzenia katechezy przedślubnej⁶⁸.

1.4.2. „Klasyczna katecheza dorosłych”

„Klasyczna katecheza dorosłych” zwykle jest organizowana parafii, w niedużej grupie, w której rozwija się swobodny dialog⁶⁹. Wymieniona wyżej forma katechezy prowadzona jest regularnie i polega na systematycznej pracy formacyjnej z osobami dorosłymi⁷⁰. „Klasyczna katecheza dorosłych” nie występuje we

⁶² Konferencja Episkopatu Polski, *Instrukcja duszpasterska Episkopatu o udzielaniu sakramentu chrztu świętego dzieciom* z 1975 r., w: *Dokumenty duszpastersko-liturgiczne Episkopatu Polski (1966-1993)*, red. Cz. Krakowiak, L. Adamowicz, Lublin 1994, s. 19.

⁶³ *Obrzędy chrztu dzieci według rytuału rzymskiego*, Katowice 1972, s. 21.

⁶⁴ Konferencja Episkopatu Polski, *I Instrukcja Episkopatu Polski dla duchowieństwa o przygotowaniu wiernych do sakramentu małżeństwa i o duszpasterstwie rodzin z 12 lutego 1969 r.*, w: *Program duszpasterski na rok 1993/94, Komisja Episkopatu Polski Duszpasterstwa Ogólnego, Ewangelizacja wspólnoty małżeńskiej i rodzinnej, Materiały do katechez i konferencji w roku duszpasterskim 1993/94*, Katowice 1993, s. 296.

⁶⁵ FC, s. 119-120.

⁶⁶ *Obrzędy sakramentu małżeństwa dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, Katowice 1974, s. 10.

⁶⁷ Konferencja Episkopatu Polski, *II Instrukcja Episkopatu Polski dotycząca przygotowania do małżeństwa i życia rodzinnego oraz sprawowania nowego obrzędu sakramentu małżeństwa*, z dn. 11 marca 1975 r., w: *Program duszpasterski...*, cyt., s. 302-304.

⁶⁸ Konferencja Episkopatu Polski, *I Instrukcja Episkopatu dla duchowieństwa...*, cyt., s. 295.

⁶⁹ H. Bednorz, *Katecheza dorosłych w diecezji katowickiej*, w: „ŚSHT” 13 (1980), s. 19.

⁷⁰ S. Łabendowicz, *Przedmowa*, w: *Wyznawać wiarę dzisiaj. Katecheza dorosłych na podstawie Katechizmu Kościoła Katolickiego*, red. S. Łabendowicz, Sandomierz 1999, s. 20.

wszystkich parafiach⁷¹. Współcześnie wspólnota parafialna wypracowuje nowe formy, które uwzględniają aktualną sytuację duszpasterską Kościoła lokalnego oraz biorą pod uwagę zmiany zachodzące w Kościele⁷². Dlatego coraz częściej miejsce „klasycznej katechezy dorosłych” zajmuje katecheza dorosłych w grupach duszpasterskich⁷³, w ruchach, wspólnotach czy stowarzyszeniach⁷⁴, a także w grupach stanowych, społecznych czy zawodowych, dla których przewidziane są osobne, przyparafialne spotkania katechetyczne⁷⁵. Edukacja religijna dorosłych daje lepsze efekty, gdy przebiega w małych grupach⁷⁶. Powstawanie nowych środowisk dla katechezy, jakimi są małe wspólnoty chrześcijańskie, pozwala na dzielenie się wiarą w klimacie wzajemnego zrozumienia i braterskiej życzliwości⁷⁷. Katecheza dorosłych w ruchach religijnych dokonuje się w klimacie wewnętrznej wolności, w której nie występują „szkolne rekwizyty”. Ich miejsce zajmują takie wartości jak: życie we wspólnocie, planowanie i ocena podejmowanych działań czy dzielenie się świadectwem. Katecheza ruchów jest mocno zakotwiczona w liturgii Kościoła i Słowie Bożym⁷⁸. Poruszając zagadnienie „klasycznej katechezy dorosłych” należy podkreślić, że do przeprowadzenia katechezy dzieci czy młodzieży istnieją programy katechetyczne oraz podręczniki metodyczne, które zawierają tematy realizowane podczas roku katechetycznego. Do prowadzenia „klasycznej katechezy dorosłych” nie ma pomocy dydaktycznych, gdyż osoby dorosłe podczas katechez same wychodzą z inicjatywą i podsuwają katechetom interesujące ich zagadnienia. Duże wsparcie w prowadzeniu katechezy dorosłych stanowi KKK wydany w 1992 roku z polecenia Jana Pawła II⁷⁹.

⁷¹ Podstawą powyższego stwierdzenia są informacje uzyskane w parafiach Dekanatu Tyskiego Archidiecezji Katowickiej. Na piętnaście parafii, które wchodziły w skład tego dekanatu, tylko w pięciu istnieje taka forma katechezy.

⁷² R. Murawski, *Kierunki i formy pracy katechetycznej z dorosłymi w parafii*, w: „ŚSTH” 13 (1980), s. 79.

⁷³ Ołdziejewska, *Podstawowe zagadnienia...*, cyt., s. 86; Biuro Prasowe Konferencji Episkopatu Polski, *Akta Konferencji Episkopatu Polski nr 4*, Warszawa 2000, s. 80-82. Biuro Prasowe Konferencji Episkopatu Polski podaje nazwy duszpasterstw, które istnieją w Polsce np. Duszpasterstwo Ludzi Pracy, Trzeźwościowe, Kombatantów, Głuchoniemych, Esparantystów Katolickich, Policji, Romów, Zakładów Karnych, Parlamentarzystów czy Pracowników Elektryki, Elektroniki i Energetyki oraz przytacza imiona, nazwiska i adresy duszpasterzy krajowych. Tamże.

⁷⁴ M. Kowalczyk, *Inkulturacyjne katechezy. Analiza współczesnej katechezy w świetle francuskich badań teologicznych*, Gniezno 1998, s. 68-75.

⁷⁵ Murawski, *Kierunki i formy...*, cyt., s. 177.

⁷⁶ J. Nowaczyk, *Katecheza dorosłych*, w: „Kat” 16 (1972) 3, s. 108.

⁷⁷ Kowalczyk, *Inkulturacyjne...*, cyt., s. 74.

⁷⁸ Majewski, *Katecheza...*, cyt., s. 49.

⁷⁹ Łabendowicz, *Przedmowa*, cyt., s. 16.

2. Osoby odpowiedzialne za katechezę dorosłych

Katecheza dorosłych jest nie tylko powołaniem Kościoła, ale również zadaniem⁸⁰. Papież Paweł VI w adhortacji apostolskiej *Evangelii Nuntiandii* nakazuje, aby ci, którzy przyjęli Dobrą Nowinę i jej mocą gromadzą się we wspólnotę zbawienia, rozpowszechniali ją i przekazywali dalej⁸¹. Kodeks Prawa Kanonicznego zobowiązuje wszystkich członków Kościoła do troski o katechizację, w zakresie każdego właściwym (kan. 744 §1)⁸². W pierwszym rzędzie na biskupach, którzy zdaniem Jana Pawła II są pierwszymi katechetami w swoich diecezjach, spoczywa obowiązek nauczania⁸³. Następnie o formację katechetyczną dorosłych, na mocy swojego urzędu, troszczy się proboszcz. W wypełnianiu tego zadania korzysta z pomocy duchownych, pracujących w jego parafii, członków instytutów życia konsekrowanego oraz stowarzyszeń życia apostolskiego, a także z pomocy osób świeckich, głównie katechetów (kan. 776)⁸⁴.

2.1. Biskupi

Katecheza, oprócz kaznodziejstwa i wszelkiego nauczania chrześcijańskiego, w którym homilia zajmuje istotne miejsce, jest rodzajem posługi Słowa (KO 24)⁸⁵. Zgodnie z kan. 756 §2 odpowiedzialnymi za posługę Słowa w odniesieniu do powierzonego sobie Kościoła partykularnego, są poszczególni biskupi. KPK w kan. 774 §1 wyraźnie stanowi, że nauczaniem katechetycznym kieruje prawowita władza kościelna⁸⁶. Nauczanie katechizmu przez biskupów jest jednym z dostępnych w dzisiejszych czasach środków, które służą do upowszechnienia nauki chrześcijańskiej (DB 13). Z kan. 368 wynika, że biskup diecezjalny powinien dbać o to, aby starannie wypełniano przepisy kanonów odnoszące się do posługi Słowa, w tym nauczania katechetycznego. Biskupi są odpowiedzialni za odpowiednie podawa-

⁸⁰ M. Majewski, *Teologia katechezy*, Wrocław 1989, s. 48.

⁸¹ EN, s. 6.

⁸² T. Pawluk, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II, t. II, Lud Boży, jego nauczanie i uświęcanie*, Olsztyn 1986, s. 333.

⁸³ CT, s. 62.

⁸⁴ W. Góralski, *Nauczycielskie zadanie Kościoła, księga III, w: Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r., t. III*, red. P. Hempterek, W. Góralski, F. Przytuła, J. Bakalarz, Lublin 1986, s. 26.

⁸⁵ DCG, s. 108.

⁸⁶ J. Syryjczyk, *Przepowiadanie Słowa Bożego i nauczanie katechetyczne według norm prawa kościelnego*, w: *Duszpasterstwo w świetle nowego Kodeksu Praw Kanonicznego*, red. J. Syryjczyk, Warszawa 1985, s. 135; Szerzej na temat kierowniczej roli duszpasterskiej biskupa w Kościele partykularnym w: B. W. Zubert, *Apostolstwo zakonników i jego włączenie w ogólną działalność duszpasterską Kościoła partykularnego*, w: *Autonomia zakonników a Kościół partykularny*, red. B. W. Zubert, Lublin 1991, s. 31-52.

nie nauki katechizmu nie tylko dzieciom, dorastającej i dojrzałej młodzieży, ale także osobom starszym (DB 14). Do zadań katechetycznych biskupa diecezjalnego należy wydawanie szczegółowych norm w związku z katechezą, z uwzględnieniem przepisów Stolicy Apostolskiej, a także popieranie i koordynowanie poczynań katechetycznych w diecezji (kan. 775 §1)⁸⁷. Biskup diecezjalny troszczy się zatem o nauczanie katechetyczne w swoim Kościele partykularnym oraz pozostaje w tej mierze najwyższym urzędowym autorytetem⁸⁸. Papież w adhortacji apostolskiej *Catechesi tradendae* zwraca uwagę, że troska biskupów o rozwój owocnej i żywej katechezy nie może ustępować jakiegokolwiek innej trosce. Biskupi są zobowiązani do inicjowania i pielęgnowania szczerego zapału katechetycznego, który obejmuje skuteczne i odpowiednie struktury wspomagające ludzi, urządzenia, pomoce oraz konieczne fundusze⁸⁹. Ordynariusze miejsca, którzy są krzewicielami, kierownikami i stróżami całego życia liturgicznego w powierzonym sobie Kościele oraz głównymi szafarzami tajemnic Bożych (DB 15; por. też kan. 375 §1; kan. 386 §1), nie tylko udzielają sakramentu chrztu dorosłym, ale troszczą się o ich przygotowanie⁹⁰. Do zadań biskupa należy osobiste lub przez delegata zorganizowanie duszpasterskiego przygotowania katechumenów, czuwanie nad nim oraz kierowanie nim⁹¹. *Ogólna instrukcja katechetyczna* stwierdza, że Konferencje Biskupie troszczą się o przygotowanie katechetyczne osób, które są odpowiedzialne za działalność katechetyczną w skali krajowej. Natomiast za formację osób, które prowadzą działalność katechetyczną na terenie diecezji czy regionu, odpowiadają regionalne Konferencje Biskupie, jeśli takie istnieją lub poszczególni biskupi⁹². Oprócz biskupów za formację katechetów odpowiadają inne właściwe instytucje, instytuty lub komisje, zgodnie z uprzednio przyjętymi programami i kryteriami⁹³. Właściwie zorganizowana formacja dotyczy wszystkich katechetów, zarówno świeckich jak i osoby zakonne, ponadto diakonów i w sposób szczególny prezbiterów⁹⁴. Zgodnie z kan. 256 §1 formacja alumnów obejmuje to, co w sposób szczególny jest związane ze świętym posługiwaniem, zwłaszcza w zakresie katechetyki (DFK 19)⁹⁵. Celem tego wykształcenia jest naukowo uzasadnione postępowanie w Kościele, spo-

⁸⁷ Góralski, *Nauczycielskie zadanie...*, cyt., s. 25.

⁸⁸ Tamże.

⁸⁹ CT, s. 62.

⁹⁰ *Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia...*, cyt., s. 13.

⁹¹ Tamże, s. 33.

⁹² DCG, s. 173.

⁹³ Międzynarodowa Rada do Spraw Katechezy, *Katecheza dorosłych we wspólnocie chrześcijańskiej, Niektóre linie i ukierunkowania*, Kraków 2001, s. 59.

⁹⁴ DCG, s. 177.

⁹⁵ E. Szafrowski, *Podręcznik prawa kanonicznego*, t. I, Warszawa 1985, s. 317.

leczeństwie, religijnym wychowaniu czy katechezie wspólnotowej⁹⁶. Solidna formacja katechetyczna kandydatów do kapłaństwa, z uwzględnieniem wymiaru dotyczącego katechezy dorosłych, uczy alumnów umiejętności współpracy z katechetami świeckimi⁹⁷. Jan Paweł II w adhortacji apostołskiej *Pastores dabo vobis* zwraca uwagę, że formacja przyszłych kapłanów, diecezjalnych lub zakonnych, a także nieustanna troska o ich osobiste uświęcenie w posłudze, jest jednym z ważnych zadań, od których zależy przyszłość ewangelizacji ludzkości⁹⁸. W kan. 780 prawodawca postanawia, aby ordynariusze miejsca troszczyli się o odpowiednie przygotowanie katechetów do należytego wypełniania swojego zadania. Formacja katechetów polega na poznaniu nauki katolickiej w wystarczającym zakresie oraz teoretycznym i praktycznym przyswojeniu sobie zasad właściwych dyscyplinom pedagogicznym⁹⁹. Skuteczność oddziaływania katechezy dorosłych zależy nie tylko od działalności pedagogicznej i wiedzy teologicznej, ale przede wszystkim od osobistego świadectwa wiary i odpowiedniej formacji duchowej¹⁰⁰. Działalność duszpasterska skazana jest na niepowodzenie, jeżeli podejmą się jej osoby nieodpowiednio przygotowane¹⁰¹. W świetle badań socjologicznych oraz zwyczajnego życiowego doświadczenia, katecheta jako osoba nadaje działalności katechetycznej swoisty styl oraz jest skutecznym czynnikiem pozytywnego oddziaływania na katechizowanych¹⁰². *Ogólna instrukcja katechetyczna* kładzie nacisk, aby władze kościelne uznały formację katechetów za istotne zadanie¹⁰³. II Polski Synod Plenarny wzywa, aby kształcenie katechetów w ramach studiów diecezjalnych i kolegiów katechetycznych było systematycznie doskonalone przez stworzenie programu tych studiów, wyposażenie kolegiów w nowoczesne pomoce dydaktyczne oraz troskę o wyspecjalizowaną kadrę wykładowców¹⁰⁴. *Ogólna instrukcja katechetyczna* zaznacza, że należy zakładać wyższe instytuty duszpasterstwa katechetycznego, które kształcą osoby odpowiedzialne za kierowanie katechezą oraz szkoły katechetyczne przygotowujące katechetów z urzędu¹⁰⁵. Papież Jan Paweł II stwierdza, że instytuty formacji ka-

⁹⁶ H. Mussinghoff, *Verkündigungsamit: Dienst am Wort Gottes vor c. 776*, MK, c. 776/5.

⁹⁷ Międzynarodowa Rada do Spraw Katechezy, *Katecheza dorosłych...*, cyt., s. 61.

⁹⁸ PDV, s. 519.

⁹⁹ Pawluk, *Prawo kanoniczne...*, cyt., s. 334.

¹⁰⁰ Kochel, *Katecheza ewangelizacyjna...*, cyt., s. 143.

¹⁰¹ DCG, s. 173.

¹⁰² M. Cogiel, *Katechizacja jako miejsce interpretacji doświadczenia i formacji religijnej*, w: „ŚSHT” 30 (1997), s. 130.

¹⁰³ DCG, s. 177.

¹⁰⁴ *Szkoła i uniwersytet w życiu Kościoła i narodu*, w: *II Polski Synod Plenarny (1991-1999)*, Poznań 2001, s. 59.

¹⁰⁵ DCG, s. 173-174.

techetycznej są szkołami wiary, gdyż zdobywanie wiedzy w zakresie doktryny przebiega równoległe do pogłębienia wiary¹⁰⁶.

W katechezie dorosłych ważne miejsce zajmują pomoce katechetyczne, które mają wpływ na samokształcenie religijne dorosłych i na pracę w małych grupach¹⁰⁷. Ich zastosowanie ma służyć doskonaleniu relacji chrześcijanina z Bogiem i bliźniemi oraz wzrostowi wiary i życia chrześcijańskiego¹⁰⁸. Za dostarczenie odpowiednich pomocy katechetycznych jest odpowiedzialny ordynariusz miejsca (kan. 775 §1)¹⁰⁹. Pomoce dydaktyczne i środki nauczania katechetycznego powinny być dostosowane do możliwości, charakteru, wieku oraz warunków życia wszystkich wiernych (kan. 779). Należy zaznaczyć, że przepis kan. 779 w kwestii nauczania katechetycznego jest nowością w stosunku do postanowień Kodeksu z 1917 roku¹¹⁰. Prawodawca pragnie, aby w przekazie nauki katolickiej i jej utrwalaniu w życiu chrześcijańskim, osoby odpowiedzialne za katechezę dorosłych nie poprzestawały tylko na tradycyjnych pomocach i środkach¹¹¹. Do podstawowych pomocy katechetycznych należą instrukcje Konferencji Biskupich¹¹², katechizmy, programy, teksty dydaktyczne i pomoce audiowizualne¹¹³.

KPK w kan. 775 §1 zobowiązuje biskupa diecezjalnego do przygotowania katechizmu w razie potrzeby. Kodeks w §2 tegoż kanonu nakazuje, aby Konferencja Biskupów zatroszczyła się o wydanie katechizmów dla własnego terytorium¹¹⁴. Papież Jan Paweł II w adhortacji apostolskiej *Catechesi tradendae* wzywa Konferencje Biskupie całego świata, aby przy opracowywaniu katechizmów współdziałały ze Stolicą Apostolską stanowczo i cierpliwie. Przygotowywane katechizmy powinny być dostosowane metodycznie do potrzeb naszych czasów oraz obejmować istotną treść Objawienia, aby mogły wychowywać w silnej wierze chrześcijańskie pokolenia¹¹⁵. Mając na uwadze wierne przedstawienie nauki Kościoła w katechizmach oraz występowanie trudności związanych z redakcją tekstu, poszczególni ordyna-

¹⁰⁶ Jan Paweł II, *Wierzę w Boga*, s. 32.

¹⁰⁷ Kochel, *Katecheza ewangelizacyjna...*, cyt., s. 143.

¹⁰⁸ W. Góralski, G. Ostrowski, *Organizacja katechizacji w świetle uchwał polskich synodów diecezjalnych po roku 1983*, w: „PK” 44 (2001) z. 3-4, s. 117.

¹⁰⁹ Szafrowski, *Podręcznik...*, cyt., t. III, s. 38.

¹¹⁰ J. Syryjczyk, *Nauczanie katechetyczne w świetle przepisów prawa kanonicznego*, w: „PK” 30 (1987) 1-2, s. 192.

¹¹¹ Góralski, *Nauczycielskie zadanie...*, cyt., s. 27.

¹¹² Po Soborze Watykańskim II wydano dwie instrukcje: Ogólna instrukcja katechetyczna *Directorium Catechetisticum Generale*, z dn. 11 kwietnia 1971 r. oraz *Dyrektorium ogólne o katechizacji*, z dn. 15 sierpnia 1997 r. Obie instrukcje zostały wydane przez Kongregację do Spraw Duchowieństwa.

¹¹³ DCG, s. 178.

¹¹⁴ Szafrowski, *Podręcznik...*, cyt., t. III, s. 38.

¹¹⁵ CT, s. 48.

riusze miejsca powinni zabrać głos i wyrazić swoją opinię przy powstawaniu nowego katechizmu¹¹⁶. Przygotowane katechizmy bada i zatwierdza Kongregacja do Spraw Duchowieństwa¹¹⁷. Wzorcowym katechizmem pozostaje Katechizm Kościoła Katolickiego jako autentyczny i pewny punkt odniesienia w nauczaniu nauki katolickiej¹¹⁸.

Poza tym biskup osobiście interesuje się diecezjalnym programem katechezy dorosłych oraz jest informowany o przebiegu jego realizacji podczas spotkań z katechetami czy innymi osobami odpowiedzialnymi za katechezę¹¹⁹. Ordynariusz miejsca powołuje i upoważnia Wydział Nauki Chrześcijańskiej w Kurii Diecezjalnej, który czuwa nad realizacją przekazywania orędzia chrześcijańskiego przez katechizację. Wydział Nauki Chrześcijańskiej troszczy się o dokształcanie katechetów oraz wizytuje katechezę¹²⁰. Wydział dostarcza również katechetom odpowiednich pomocy i koordynuje poczynania katechetyczne¹²¹. Ponadto Wydział Nauki Chrześcijańskiej świadczy pomoc diecezjom słabiej rozwiniętym w dziedzinie katechizacji oraz dba o rozpowszechnianie informacji i programów katechetycznych¹²². Własny Wydział Katechetyczny powinna posiadać każda diecezja¹²³. II Polski Synod Plenarny wzywa, aby w strukturach kurii diecezjalnych Wydziały Katechetyczne otrzymały odpowiednią rangę przez przekształcenie w wydziały szkolnictwa katolickiego i katechezę¹²⁴.

Legalna władza Kościoła posiada misję głoszenia Słowa Bożego¹²⁵. Katecheta, który jest wysłannikiem biskupa i delegatem Kościoła, otrzymuje misję kanoniczną, która jest kościelnym upoważnieniem do udzielania nauki religii. Misja osoby odpowiedzialnej za formację katechetyczną daje jej udział w posłannictwie nauczycielskim biskupów, którzy otrzymali je od Chrystusa przez Apostołów¹²⁶.

¹¹⁶ DCG, s. 179.

¹¹⁷ Tamże, s. 187.

¹¹⁸ Jan Paweł II, Konstytucja apostolska *Fidei Depositum* ogłoszona z okazji publikacji Katechizmu Kościoła Katolickiego opracowanego po Soborze Powszechnym Watykańskim II, z dn. 11 października 1992 r., w: *Katechizm Kościoła Katolickiego*, Rzym 1992, tekst pol.: Poznań 1994, s. 8.

¹¹⁹ Międzynarodowa Rada do Spraw Katechezy, *Katecheza dorosłych...*, cyt., s. 60.

¹²⁰ *Katechizacja dorosłych, młodzieży i dzieci...*, cyt., s. 36.

¹²¹ Szafrowski, *Podręcznik...*, cyt., t. III, s. 38.

¹²² H. M. Jankowski, *W nurcie formacji katechetów*, Cieszyn 2000, s. 107.

¹²³ DCG, s. 183.

¹²⁴ *Szkola i uniwersytet w życiu Kościoła...*, cyt., s. 58.

¹²⁵ J. Syryjczyk, *Nauczanie katechetyczne...*, cyt., s. 199; Biskupowi diecezjalnemu w odniesieniu do powierzonej mu diecezji, przysługuje wszelka władza wymagana do jego pasterskiego urzędu, zob. W. Aymans, *Biskupia posługa rządzenia Kościołem partykularnym. O władzy biskupiej i jej wykonywaniu w świetle Kodeksu Prawa Kanonicznego*, w: „Kościół i prawo”, t. VI, red. J. Krukowski, Lublin 1989, s. 25.

¹²⁶ M. Finke, *Pedagogika wiary*, Poznań 1996, s. 19.

Biskupom, którzy nauczają w łączności z Papieżem, należy się od wszystkich cześć, jako świadkom katolickiej i boskiej prawdy (KK 25). Ponadto biskup powinien akceptować z braterską miłością i znać także te formy katechezy dorosłych, które zostały wypracowane poza jego diecezją¹²⁷.

2.2. Proboszcz i jego współpracownicy

Znaczące obowiązki w zakresie katechizacji spoczywają na proboszczu¹²⁸. Jest on zobowiązany do zorganizowania katechezy oraz wykonywania związanych z tym zadań, które są określone prawem powszechnym oraz zarządzeniami biskupa diecezjalnego¹²⁹. Proboszcz, który odpowiada za organizację katechezy parafialnej, może domagać się pomocy od wszystkich, którzy uczestniczą w tym zadaniu parafialnym¹³⁰. Duszpasterz parafii powinien przydzielić zajęcia katechetyczne osobom odpowiedzialnym za katechezę zgodnie z ich kwalifikacjami teologicznymi i pedagogicznymi. I Synod Diecezji Katowickiej zaleca, aby katechezę dorosłych prowadzili księża¹³¹. W niektórych wypadkach proboszcz prosi osobę świecką o prowadzenie katechezy dorosłych, jeżeli jest przekonany o jej odpowiednim przygotowaniu¹³². Za całość pracy w dziedzinie katechezy dorosłych, czyli za inicjowanie, przebieg i formy realizacji katechezy, pozostaje odpowiedzialny proboszcz¹³³.

Biorąc pod uwagę normy wydane przez biskupa diecezjalnego proboszcz w szczególności sposób dba o to, aby przez zastosowanie różnych poczynań i form, oświecać, umacniać i potęgować wiarę dorosłych. W myśl kan. 777 proboszcz jest zobowiązany do zorganizowania i prowadzenia katechezy, która przygotowuje do uczestnictwa w sakramentach¹³⁴. Kan. 851 §2 postanawia, by rodzice dziecka, które ma być ochrzczone oraz jego chrzestni, byli odpowiednio pouczeni o obowiązkach wypływających z przyjęcia sakramentu chrztu oraz znaczeniu tego sakramentu. Dlatego proboszcz osobiście lub przy pomocy współpracowników troszczy się o właściwe przygotowanie rodziców przez wspólną modlitwę oraz pasterskie pouczenia. W tym celu proboszcz zbiera wspólnie kilka rodzin, a jeśli to możliwe, składa im wizytę¹³⁵. Kan. 1063 nakła-

¹²⁷ Międzynarodowa Rada do Spraw Katechezy, *Katecheza dorosłych...*, cyt., s. 60.

¹²⁸ Góralski, *Nauczycielskie zadanie...*, cyt., s. 26.

¹²⁹ Syryjczyk, *Nauczanie katechetyczne...*, cyt., s. 196.

¹³⁰ J. A. Fuentes, *Formación catequética*, w: „CECD”, Lib. III, s. 143.

¹³¹ *Katechizacja dorosłych, młodzieży i dzieci...*, cyt., s. 36.

¹³² Tamże, s. 37.

¹³³ Góralski, *Nauczycielskie zadanie...*, cyt., s. 27.

¹³⁴ Szafrowski, *Podręcznik...*, cyt., t. III, s. 39-40.

¹³⁵ P. Hemperek, *Uświęcające zadanie Kościoła, księga IV, cz. 1, Sakramenty, tyt. 1-6 w: Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.*, t. III, red. P. Hemperek, W. Góralski, F. Przytuła, J. Bakalarz, Lublin 1986, s. 80; *Obrzędy chrztu dzieci...*, cyt., s. 21.

da na duszpasterzy obowiązek troski o to, aby własna wspólnota kościelna świadczyła pomoc wiernym, dzięki której stan małżeński zachowa ducha chrześcijańskiego i będzie się doskonalił. Jedną z form zasygnalizowanej pomocy duszpasterskiej jest katecheza odpowiednio przystosowana dla osób przygotowujących się do sakramentu małżeństwa (kan. 1063 §1)¹³⁶. Prowadzenie katechez sakramentalnych jest jednym z obowiązków prezbiterów. Do zadań duszpasterzy należy pomoc biskupowi w nauczaniu i udzielaniu chrztu dorosłym, chyba że biskup inaczej postanowi¹³⁷. Kapłan zapewnia katechumenom katechezę przy pomocy diakonów i katechetów¹³⁸ oraz troszczy się o osoby w katechumenacie poprzez stopniowe wychowanie do prowadzenia i poznania życia chrześcijańskiego (DB 6).

Do obowiązków proboszcza należy prowadzenie katechezy dorosłych w formach dostosowanych do możliwości i potrzeb lokalnych¹³⁹. W celu skoordynowania wysiłków duszpasterskich i katechetycznych, proboszcz organizuje razem z katechetami jego parafii regularne spotkania. Oprócz tego dostarcza odpowiednie pomoce katechetyczne¹⁴⁰. Proboszcz troszczy się także o przygotowanie właściwych pomieszczeń katechetycznych, w których istnieje możliwość zainstalowania odpowiednich środków przekazu¹⁴¹. Jest on zobligowany do odpowiedniego pokierowania i gruntownego przygotowania katechezy, budzenia w parafii zmysłu odpowiedzialności za katechezę oraz wzbudzania powołań do posługi katechetycznej i odpowiednią formację tych osób¹⁴². Duchowieństwo oraz osoby odpowiedzialne za kierowanie działalnością katechetyczną, mają obowiązek organizowania stałej formacji swoich współpracowników w katechizowaniu¹⁴³.

Prezbiter, a w szczególności proboszcz, dba o uznanie i dowartościowanie katechetów oraz ich misji, a także o więź między katechezą, liturgią a sakramentami. Ponadto proboszcz odpowiada za integrację katechizacji z programem ewangelizacyjnym wspólnoty oraz z diecezjalnymi programami duszpasterskimi, a także pomaga katechetom stać się czynnymi współuczestnikami wspólnego programu diecezjalnego¹⁴⁴.

¹³⁶ W. Góralski, *Uświęcające zadanie Kościoła, Księga IV, cz. 1, Sakramenty, tyt. 7 w: Komentarz do Kodeksu...*, cyt., s. 224-225.

¹³⁷ *Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia...*, cyt., s. 14.

¹³⁸ Tamże, s. 33.

¹³⁹ *Sól ziemi. Powołanie i posłannictwo świeckich, w: II Polski Synod Plenarny (1991-1999)*, Poznań 2001, s. 154.

¹⁴⁰ *Katechizacja dorosłych, młodzieży i dzieci...*, cyt., s. 38.

¹⁴¹ Tamże.

¹⁴² Jankowski, *W nurcie formacji...*, cyt., s. 101.

¹⁴³ DCG, s. 174.

¹⁴⁴ DOK, s. 190-191.

Do zadań proboszcza należy nauczanie katechizmu, które prowadzi wiernych do pełnego poznania tajemnicy zbawienia (DB 30)¹⁴⁵. Ze względu na ważność kontaktu proboszcza z parafianami, księża proboszczowie angażują się osobiście w rozwój i prowadzenie katechizacji dorosłych¹⁴⁶. Ponadto proboszcz stara się, aby ewangeliczne orędzie dotarło także do tych, którzy nie wyznają prawdziwej wiary lub przestali praktykować¹⁴⁷.

Proboszcz, który popiera katechezę rodzinną oraz ma znaczący wpływ na jej rozwój, umacnia oraz wspomaga rodziców w rozwiązywaniu ich trudności i problemów związanych z tą formą katechezy (kan. 776)¹⁴⁸.

Obowiązkiem proboszcza jest głoszenie nieskażonego Słowa Bożego wszystkim osobom, które przebywają na terenie jego parafii. W związku z tym proboszcz troszczy się, aby parafianie byli właściwie pouczani w zakresie prawd wiary, nie tylko przez głoszenie homilii w niedziele i święta, ale także przez nauczanie katechetyczne (kan. 528 §1)¹⁴⁹. Proboszcz, którego zadaniem jest doprowadzenie wiernych do pełnego poznania tajemnicy zbawienia przez nauczanie katechizmu, korzysta ze współpracy osób zakonnych oraz świeckich (DB 30). Poszczególne kategorie osób nie powinny odmawiać swojej współpracy, jeśli tylko nie podlegają prawnej przeszkodzie (kan. 776)¹⁵⁰.

Z racji tego, że wszyscy wierzący mają prawo do katechezy, obowiązkiem duszpasterzy jest tej potrzebie zaradzić¹⁵¹. Prezbiterzy głoszą wszystkim wiernym Ewangelię przez podobieństwo do Chrystusa, jako Najwyższego Kapłana (Hbr 5,1-10) oraz na macy sakramentu kapłaństwa (KK 28). Zgodnie z kan. 773 troska o katechizację ludu chrześcijańskiego jest poważnym oraz własnym obowiązkiem duszpasterzy. KPK w kan. 548 §2 ustala, że wikariusze parafialni, którzy zostali przydzieleni do parafii, z racji urzędu obowiązani są wspomagać proboszcza w całej posłudze parafialnej¹⁵². W myśl kan. 757 posługę Słowa sprawują także diakoni, którzy pozostają we wspólnocie z biskupem i jego prezbiterium¹⁵³.

¹⁴⁵ E. Szafrrowski, *Nowe aspekty prawne posługiwania proboszczowskiego*, w: „PK” 13 (1970) z. 1-2, s. 89; tenże, *Współpracownicy biskupa diecezjalnego w pasterskim posługiwaniu (O duchowieństwie w szczególności – cz. 2)*, Warszawa 1977, s. 253.

¹⁴⁶ *Katechizacja dorosłych, młodzieży i dzieci...*, cyt., s. 38.

¹⁴⁷ E. Szafrrowski, *Pozycja proboszcza w prawie kodeksowym*, w: „PK” 35 (1992) z. 1-2, s. 55.

¹⁴⁸ Syryjczyk, *Przepowiadanie Słowa Bożego...*, cyt., s. 137.

¹⁴⁹ E. Szafrrowski, *Podręcznik...*, cyt., t. II, s. 204.

¹⁵⁰ Góralski, *Nauczycielskie zadanie...*, cyt., s. 26. Mussinghoff, *Verkündigungsammt*, MK c. 776/2.

¹⁵¹ CT, s. 63.

¹⁵² E. Szafrrowski, *Podręcznik...*, cyt., t. III, s. 39.

¹⁵³ EM, s. 321.

Sobór Watykański II w Dekrecie o posłudze i życiu kapłanów *Presbyterorum ordinis* nazywa kapłanów „wychowawcami w wierze” (DK 6). Ponadto kapłani w swej pracy duszpasterskiej pouczają wiernych przez katechizację o obowiązku Kościoła głoszenia narodom Jezusa (DM 39). Prezbiterzy, przez przekaz katechezy chrześcijańskiej oraz tłumaczenie nauki Kościoła, nieustannie nauczają nie swojej mądrości, ale Słowa Bożego oraz mocno zachęcają wszystkich do świętości oraz nawrócenia (DK 4).

Kapłani, którzy w ramach duszpasterstwa ludzi dorosłych są równocześnie gorliwymi animatorami i katechetami, dbają o poszanowanie kompetencji katechetów świeckich¹⁵⁴. Papież Jan Paweł II w adhortacji apostolskiej *Catechesi tradendae* zachęca kapłanów do tego, aby przyczyniali się do lepszego i właściwego zorganizowania pracy katechetycznej oraz pokierowania nią¹⁵⁵.

Duszpasterze, z racji przyjętego sakramentu kapłaństwa uduchawiają i uwewnętrzniają katechezę dorosłych oraz w zwiększonym stopniu wprowadzają i doskonalą jej stronę liturgiczną¹⁵⁶. Doświadczenie potwierdza, że obecność i działanie kapłana w dużej części wpływa na jakość katechezy określonej wspólnoty¹⁵⁷.

2.3. Inne podmioty współpracujące w organizowaniu katechezy dorosłych

Do zadań proboszcza należy zorganizowanie katechezy, w tym katechezy dorosłych, w powierzonej sobie parafii. Proboszcz, który nie może osobiście wywiązać się z obowiązku katechizowania osób dorosłych, korzysta z pomocy nie tylko kapłanów, ale także członków instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostolskiego oraz osób świeckich¹⁵⁸.

2.3.1. Członkowie instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostolskiego

Obowiązek za katechezę dotyczy również przełożonych instytutów zakonnych oraz stowarzyszeń życia apostolskiego¹⁵⁹. Osoby te dbają o to, aby w ich kościołach własnych czy zakładach w jakikolwiek sposób im powierzonych odbywało się nauczanie katechetyczne (kan. 778)¹⁶⁰. Należy zaznaczyć, że prawodawca w kan. 778 wymienia „kościół zakonów i stowarzyszeń, które nie są parafialnymi”. Kateche-

¹⁵⁴ Międzynarodowa Rada do Spraw Katechezy, *Katecheza dorosłych...*, cyt., s. 61.

¹⁵⁵ CT, s. 63.

¹⁵⁶ Szpet, *Podmiot katechezy...*, cyt., s. 193-194.

¹⁵⁷ DOK, s. 191.

¹⁵⁸ J. Dudziak, *Kanoniczna rola proboszcza. Realizacja podstawowych zadań kościelnych: nauczania, uświęcania, rządzenia*, Tarnów 2001, s. 32.

¹⁵⁹ Góralski, *Nauczycielskie zadanie...*, cyt., s. 27.

¹⁶⁰ Pawluk, *Prawo kanoniczne...*, cyt., s. 334.

zę prowadzoną w kościołach zakonnych określają przepisy diecezjalne oraz zarządzenia miejscowego proboszcza¹⁶¹.

Zakonnicy, którzy podlegają władzy ordynariusza miejsca, w zakresie sprawowania publicznego kultu Bożego, zobowiązani są do moralnego i religijnego wychowania wiernych, podawania ludowi świętej nauki oraz katechizacji (DB 35). Papież Jan Paweł II wzywa wspólnoty zakonne do pilnego i ohotnego przygotowywania się do zadań katechetycznych oraz poświęcania maksimum możliwości i zdolności dziełu katechizacji, z zachowaniem powołania swego instytutu oraz różnego rodzaju powierzonych im zadań¹⁶².

Współdział stowarzyszeń życia apostołskiego i instytutów życia konsekrowanego w formach nauczania katechetycznego pozostaje zróżnicowany w zależności od zadań apostołskich i celów poszczególnych stowarzyszeń oraz instytutów¹⁶³, a także odrębności i cech charakterystycznych danego instytutu¹⁶⁴. W dzieło katechizacji dorosłych włączają się także zakony kontemplacyjne przez oddanie się Bogu oraz modlitwę¹⁶⁵. Zakony udzielają pełniejszej pomocy katechetycznej, jeżeli to jest w zgodzie z ich regułą zakonną¹⁶⁶. Należy zaznaczyć, że prawodawca w kan. 673 określa istotę działalności apostołskiej wszystkich zakonników. Według tego kanonu apostołstwo zakonników polega głównie na świadectwie ich życia konsekrowanego ożywionego pokutą i modlitwą. Świadectwo życia zajmuje miejsce pierwsze i nadrzędne w stosunku do jakiegokolwiek innej działalności apostołskiej, co wyraźnie wynika z terminu *primum* pominiętego niestety w polskim tłumaczeniu kan. 673¹⁶⁷.

Członkowie stowarzyszeń życia apostołskiego i instytutów życia konsekrowanego, mogą być powoływani do współpracy w sprawowaniu posługi Słowa, w formach określonych przez prawo¹⁶⁸. Czynnikiem sprawczym i mobilizującym jest konsekracja zakonna¹⁶⁹. Osoba zakonna jest wysłannikiem nie tylko Kościoła, ale także określonego instytutu, którego wartości wnosi do wspólnoty osób, wśród których pełni swoją misję katechetyczną¹⁷⁰. Oryginalny i szczegółowy udział zakonników w działalności katechetycznej w diecezji nie może być zastąpiony ani przez

¹⁶¹ Szafranski, *Podręcznik...*, cyt., t. III, s. 40.

¹⁶² CT, s. 63-64.

¹⁶³ Góralski, *Nauczycielskie zadanie...*, cyt., s. 27.

¹⁶⁴ Mussinghoff, *Verkündigungsamt*, MK c. 776/2.

¹⁶⁵ Szpet, art. cyt., s. 194.

¹⁶⁶ Mussinghoff, *Verkündigungsamt*, MK c. 776/2.

¹⁶⁷ B. W. Zubert, *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.*, t. II, cz. 3, Lublin 1990, s. 179.

¹⁶⁸ EM, s. 322.

¹⁶⁹ Szpet, *Podmiot katechezy...*, cyt., s. 194.

¹⁷⁰ Jankowski, *W nurcie formacji...*, cyt., s. 99.

świeckich, ani przez kapłanów. Nietypowy wkład osób zakonnych wynika z publicznego świadectwa ich konsekracji, która czyni ich żywym znakiem Królestwa Bożego¹⁷¹.

2.3.2. Katecheci świeccy

Dzieło katechezy dorosłych zależy także od poświęcenia i zaangażowania się świeckich w służbę Kościoła¹⁷². Kan. 229 §1 ustala, że świeccy powinni, w zależności od swoich możliwości i zajmowanych pozycji, zapoznać się z nauką chrześcijańską, aby ją bronić w razie potrzeby, według niej żyć oraz głosić ją¹⁷³. Zgodnie z kan. 229 §3, osoby świeckie mogą otrzymać od kompetentnej władzy kościelnej zlecenie nauczania świętej nauki, z zachowaniem przepisów co do zdatności. Źródłem powołania świeckich do katechizacji jest sakrament chrztu oraz bierzmowania¹⁷⁷. W ten sposób ochrzczony uczestniczy w misji prorockiej, królewskiej i kapłańskiej Chrystusa¹⁷⁵.

Świeccy, którzy uczestniczą w prorockiej funkcji Chrystusa, zostają obdarzeni zmysłem wiary oraz ustanowieni Jego świadkami (KK 35). Osoby świeckie są powoływane na współpracowników kapłanów i biskupów w wypełnianiu posługi słowa (kan. 759). Katechizowanie, jako formę posługi Słowa, świeccy wykonują we współpracy i porozumieniu z hierarchią, która angażuje katechetów świeckich do określonych zadań oraz udziela misji kanonicznej¹⁷⁶.

Jan Paweł II w adhortacji apostołskiej *Catechesi tradendae* stwierdza, że działalność katechetów świeckich, choć ukryta i skromna, lecz pełniona z wielkodusznym i płomiennym zapałem, jest znakomitą formą apostołstwa świeckich¹⁷⁷. Świeccy, którzy czerpią siły z czynnego udziału w życiu liturgicznym swojej wspólnoty, intensywnie współdziałają w głoszeniu Słowa Bożego, zwłaszcza przez katechizację. W ten sposób usprawniają pracę duszpasterską oraz oddają swoją fachową wiedzę na usługi Kościoła (DA 10). Katecheci świeccy, przez swoją posługę katechetyczną, podtrzymują swój czynny udział w życiu Kościoła¹⁷⁸. Nauczanie katechetyczne dorosłych jest zawsze cenne, mimo iż czasem trwa okazjonalnie lub przez ograni-

¹⁷¹ Tamże, s. 102.

¹⁷² EM, s. 322.

¹⁷³ W. Góralski, *Pozycja prawna osób świeckich w Kościele według nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego*, w: „PK” 28 (1985) z. 1-2, s. 51.

¹⁷⁴ Jankowski, *W nurcie formacji...*, cyt., s. 102.

¹⁷⁵ DOK, s. 194; Z. Marek, *Zbawcze orędzie o posłudze katechetycznej*, w: *Katecheza Kościoła w świetle Dyrektorium ogólnego o katechizacji*, red. B. Adamek, Kraków 1999, s. 117.

¹⁷⁶ J. Dyduch, *Udział świeckich w misji prorockiej Chrystusa i Kościoła*, w: „RTK” 35 (1988) z. 5, s. 12.

¹⁷⁷ CT, s. 64.

¹⁷⁸ Tamże.

czony okres życia¹⁷⁹. Katecheza, która jest prowadzona przez katechetów świeckich, chociaż nie jest formalnie ustanowioną posługą, to jest niezmiernie ważna dla Kościoła¹⁸⁰. Udział osób świeckich i zaangażowanie w dzieło katechizacji wpływa na jej odpowiedni przebieg¹⁸¹. Katecheci pomagają duszpasterzom w przygotowaniu rodziców i chrzestnych do chrztu ich dzieci¹⁸². Pomoc katechetów świeckich okazuje się niezbędna podczas przygotowania osoby dorosłej do sakramentu chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych¹⁸³.

Przygotowanie katechetów świeckich do pełnienia funkcji katechetycznej odbywa się w odpowiednich ośrodkach i instytucjach, które zostały powołane przez biskupów¹⁸⁴. Odpowiednio przygotowane osoby świeckie spełniają w niektórych krajach, na poziomie parafialnym i diecezjalnym, ważną posługę dyrektorów do spraw katechezy dorosłych¹⁸⁵. W nauczaniu katechetycznym świeccy biorą udział jako osoby odpowiedzialne za kierowanie działalnością katechetyczną, a nie tylko jako osoby katechizujące¹⁸⁶.

Zakończenie

Kodeks Prawa Kanonicznego podaje ogólne normy dotyczące katechezy, które nie odnoszą się wprost do katechezy dorosłych. Dyspozycja kodeksowa wymieniająca katechezę dorosłych znajduje się wyłącznie w kan. 776, traktującym o proboszczu i jego obowiązku troski, między innymi, o nauczanie katechetyczne dorosłych. Trzeba jednak stwierdzić, iż wszystkie normy kodeksowe dotyczące katechezy w ogóle, odnoszą się nie tylko do nauczania dzieci i młodzieży – z którą to formą najczęściej jest kojarzone pojęcie „katechezy” – ale również do nauczania dorosłych. Wydaje się naturalne, że potwierdzony normami Kodeksu obowiązek organizowania katechezy dla różnych grup wiekowych, obejmuje również osoby dorosłe. Osoby odpowiedzialne za tę organizację są zobligowane do uwzględnienia specyfiki nauczania katechetycznego osób dorosłych w każdym z jego elementów: podmiocie, przedmiocie i metodzie. Normy Kodeksu odnośnie do katechezy w ogóle, są podstawą, na której powinna się opierać cała katecheza w tym i katecheza dorosłych.

¹⁷⁹ Jankowski, *W nurcie formacji...*, cyt., s. 102.

¹⁸⁰ CT, s. 70.

¹⁸¹ Dyduch, *Udział świeckich...*, cyt., s. 11.

¹⁸² *Obzędę chrześcijańskiego wtajemniczenia...*, cyt., s. 14.

¹⁸³ Konferencja Episkopatu Polski, *Instrukcja dla duchowieństwa...*, cyt., s. 25.

¹⁸⁴ CT, s. 70.

¹⁸⁵ Międzynarodowa Rada do Spraw Katechezy, *Katecheza dorosłych...*, cyt., s. 61.

¹⁸⁶ Dyduch, *Udział świeckich...*, cyt., s. 11.